

XOREOGRAFIK MASHG‘ULOTLARDA MUSIQA VA HARAKAT UYG‘UNLIGINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI

Termiz davlat pedagogika instituti
Jismoniy madaniyat va sanat fakulteti
Musiqah mahorati va madaniyati yo‘nalishi
23-01 guruh talabasi To‘rayeva Sayyora

Annotatsiya

Mazkur maqolada xoreografik mashg‘ulotlarda musiqa va harakat uyg‘unligini rivojlantirish texnologiyalarining nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Musiqaning ritm, temp va dinamik xususiyatlarini harakatlar bilan uyg‘unlashtirish orqali o‘quvchilarning ritmik sezgisi, musiqiy eshituv qobiliyati, ijodiy tafakkuri va sahna madaniyatini rivojlantirish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanishning samaradorligi ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari musiqa va harakat uyg‘unligini rivojlantirish o‘quvchilarning estetik didi, ijodiy faolligi hamda kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda muhim omil ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: xoreografiya, musiqa, harakat, ritm, raqs, pedagogik texnologiyalar, musiqiy eshituv, ijodkorlik, sahna madaniyati, estetik tarbiya.

Аннотация

В данной статье анализируются теоретические и практические аспекты технологий развития гармонии музыки и движения на хореографических занятиях. Освещаются возможности развития чувства ритма, музыкального слуха, творческого мышления и сценической культуры обучающихся посредством согласования музыкального ритма, темпа и динамики с двигательными действиями. Также рассматривается эффективность

использования современных педагогических технологий, интерактивных методов и информационно-коммуникационных средств в образовательном процессе. Результаты исследования показывают, что развитие гармонии музыки и движения является важным фактором формирования эстетического вкуса, творческой активности и профессиональных компетенций обучающихся.

Ключевые слова: хореография, музыка, движение, ритм, танец, педагогические технологии, музыкальный слух, творчество, сценическая культура, эстетическое воспитание.

Annotation

This article examines the theoretical and practical aspects of technologies for developing harmony between music and movement in choreographic training. The study highlights the opportunities for improving rhythmic perception, musical hearing, creative thinking, and stage culture through the integration of musical rhythm, tempo, and dynamics with movement activities. It also discusses the effectiveness of modern pedagogical technologies, interactive teaching methods, and information and communication tools in the educational process. The findings indicate that developing harmony between music and movement is an important factor in enhancing students' aesthetic taste, creative activity, and professional competencies.

Keywords: choreography, music, movement, rhythm, dance, pedagogical technologies, musical hearing, creativity, stage culture, aesthetic education.

Xoreografik mashg'ulotlarda musiqa va harakat uyg'unligini rivojlantirish texnologiyalari zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki xoreografiya san'ati o'z mohiyatiga ko'ra musiqa va harakatning uzviy bog'liqligiga asoslanadi. Musiqa raqsning mazmuni, xarakteri va hissiy ta'sirini belgilab bersa, harakat ushbu mazmuni tomoshabinga yetkazuvchi asosiy ifoda vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli xoreografik ta'lim

jarayonida musiqa va harakat uyg'unligini shakllantirish hamda rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi.

Bugungi kunda xoreografik mashg'ulotlarni tashkil etishda innovatsion pedagogik texnologiyalar keng qo'llanilmoqda. Ushbu texnologiyalar o'quvchilarning nafaqat texnik mahoratini, balki ularning ijodiy fikrlashi, estetik didi va mustaqil faoliyat yuritish ko'nikmalarini ham rivojlantirishga xizmat qiladi. Xususan, interfaol metodlardan foydalanish orqali o'quvchilar dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi. Guruhlarda ishlash, musiqiy improvizatsiyalar, ijodiy topshiriqlar va sahna ko'rinishlarini yaratish kabi usullar musiqa va harakat uyg'unligini chuqurroq his qilish imkoniyatini beradi.

Musiqa va harakat uyg'unligini rivojlantirishda ritmik mashqlar alohida o'ringa tutadi. Ritm inson organizmining tabiiy harakatlari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, raqs ijrosining asosiy elementlaridan biri hisoblanadi. Ritmik mashqlar yordamida o'quvchilar musiqaning sur'ati, urg'usi va ritmik tuzilishini his qilishni o'rganadilar. Natijada ular harakatlarni musiqaga mos ravishda aniq va ifodali bajarish ko'nikmalariga ega bo'ladilar. Ritmni his qilish qobiliyatining rivojlanishi esa raqs ijrosining sifatini oshirish bilan birga, o'quvchilarning umumiy musiqiy qobiliyatlarini ham takomillashtiradi. Xoreografik mashg'ulotlarda musiqiy eshituvni rivojlantirish ham muhim vazifalardan biridir. Musiqiy eshituv yordamida o'quvchilar kuy, temp, dinamika va ohangdagi o'zgarishlarni anglay oladilar. Bu esa ularga musiqaning xarakteriga mos harakatlarni tanlash va ijro etishda yordam beradi. Turli musiqiy asarlarni tinglash, ularni tahlil qilish va harakatlar orqali ifodalashga qaratilgan mashqlar o'quvchilarning musiqiy idrokini rivojlantiradi hamda badiiy tafakkurini boyitadi.

Musiqa va harakat uyg'unligini rivojlantirish texnologiyalarida improvizatsiya metodining ahamiyati ham katta. Improvizatsion mashqlar davomida o'quvchilar musiqani mustaqil ravishda his qiladi va unga mos harakatlarni yaratadi. Bunday faoliyat ijodiy tafakkurni rivojlantiradi, o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi

va sahnaviy erkinlikni shakllantiradi. Ayniqsa, turli xarakterdagi musiqalar asosida erkin harakatlar bajarish o'quvchilarning tasavvur doirasini kengaytiradi hamda individual ijodiy qobiliyatlarini namoyon etish imkonini beradi.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham xoreografik ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Multimedia vositalari, videodarslar, elektron taqdimotlar va maxsus dasturlar yordamida o'quvchilar raqs texnikasi hamda musiqiy ifodaviylik elementlarini chuqurroq o'zlashtirishlari mumkin. Videoyozuvlar orqali mashhur raqqoslar va xoreograflarning ijrolarini tahlil qilish, ularning sahnaviy mahoratini o'rganish o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlaydi. Shuningdek, audio materiallardan foydalanish musiqaning ritmik va dinamik xususiyatlarini aniqroq anglashga yordam beradi.

Xoreografik mashg'ulotlarda loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish ham samarali natijalar beradi. O'quvchilar ma'lum bir musiqiy asar asosida raqs kompozitsiyasini yaratish, sahna ko'rinishlarini tayyorlash yoki ijodiy chiqishlarni tashkil etish jarayonida mustaqil izlanadilar. Bu esa ularda tashabbuskorlik, mas'uliyat va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Loyiha faoliyati davomida o'quvchilar musiqa va harakatning o'zaro bog'liqligini chuqurroq tushunib, amaliy tajriba orttiradilar.

Milliy va jahon raqs san'ati namunalaridan foydalanish ham musiqa va harakat uyg'unligini rivojlantirishning muhim vositalaridan biridir. O'zbek milliy raqslari o'ziga xos ritmik va plastik harakatlarga ega bo'lib, xalq musiqasi bilan uzviy bog'langan. Ushbu namunalarni o'rganish orqali o'quvchilar milliy madaniyatimizning boy merosi bilan tanishadilar, estetik didlari shakllanadi va milliy qadriyatlarga hurmat tuyg'usi rivojlanadi. Shu bilan birga, jahon xoreografiyasi namunalarini o'rganish ularning badiiy dunyoqarashini kengaytiradi va kasbiy mahoratini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, xoreografik mashg'ulotlarda musiqa va harakat uyg'unligini rivojlantirish texnologiyalari o'quvchilarning estetik, ijodiy va kasbiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar, ritmik mashqlar va ijodiy faoliyat turlari orqali o'quvchilarda musiqiy eshituv, ritmik sezgi, sahna madaniyati va ijodiy tafakkur samarali rivojlanadi. Natijada ular nafaqat malakali ijrochi, balki san'atni chuqur his qiladigan, estetik qarashlari shakllangan va ijodiy fikrlaydigan shaxs sifatida kamol topadilar.